

Vem var IsaaK Hirsch?

IsaaK David Hirsch föddes i Stockholm den 2 december 1843. Föräldrarna manufakturhandlaren Simon Hirsch och hustrun Therese, f. Suber, bodde större delen av sitt liv på Klarabergsgatan 52, där IsaaK växte upp som nummer fyra i en syskonskara om tre pojkar och fem flickor.

Brorssonen Axel Hirsch berättar att IsaaK som barn var "en riktig vildbasare; farmor måste fästa stora lappar av läder på hans byxor, enär han jämt och ständigt slet sönder sina kläder och var invecklad i häftiga strider med gatpojkar¹. Som alternativ till fortsatt skolutbildning skickades han som 13-åring till sin morbror, Teodor Suber på Bruzaholm, som drev järnbruk i Småland. Där fick han utveckla sitt karaktäristiska och osvikliga sinne för affärer.

Vid 18 års ålder återvände han till huvudstaden och startade affärsverksamhet tillsammans med en kompanjon i Stockholm. När han tre år senare blev myndig började han på egen hand importera engelskt manufaktursmide, exportera järnplåt och stångjärn, och han skaffade sig tidigt ensamrätt på att sälja pressad spik från Charlottenberg. IsaaK kom att ingå i ledningen för åtskilliga företag, både banker och byggnadsbolag, med verksamhet över hela landet.

Men det var inom byggbranschen som han skulle göra sig mest gällande, påpekar Axel Hirsch. 1865 byggde han sitt första hus och sedan följde det ena bygget efter det andra. Han skulle senare göra sig känd som en av de få som vågade bygga på stadens dåvarande utkantsgator. Han köpte upp flera ruckel längs den gångstig som senare skulle bli Strandvägen och där lät han bygga flera fastigheter. När han köpt den första tomten där berättar han själv: "Folk ansåg mig mindre slug /.../ men jag såg vad trakten var värd". Dåvarande Norra Humlegårdsgatan – nuvarande Karlavägen – var en genuin utmark och man måste ta sig över ett stort dike för att komma dit. Där lät han uppföra flera fastigheter. På så vis bidrog IsaaK till att tänja stadens gränser till att bli de som vi idag känner igen.

När IsaaK 1908 fyllde 65, hyllades han i pressen som "en af huvudstadens allra populäraste personligheter, välkänd, respekterad i alla kretsar. Han är genuin stockholmare och åt Stockholm har han under sitt verksamma lif ägnat sina största omsorger"². På sjuttioårsdagen firas han av Aftonbladet som hävdar att det är en storartad välgörenhet grosshandlaren utövar, många gånger i tysthet", denna "hela Stockholms IsaaK Hirsch". Han donerade stora summor till barnhem, sommarkolonier och sjömanshem. Med sina många affärer var han ofta jäktad men hade enligt många berättelser alltid tid för ett vänligt ord på vägen. Han hade en omvitnad medkänsla för behövande och i ett tidningsporträtt noteras: "Midt under det brådaste arbetet sändas kronor och sedlar ut till de väntande fattiga".

IsaaK avled den 6 september 1917. Enligt hans testamente kom större delen av förmögenheten att utgöra grunden till Stiftelsen IsaaK Hirschs Minne.

¹ Axel Hirsch; "Levande och bortgångna", Lars Högerbergs Bokförlag, Stockholm 1943, sid.293.

² Per Wästberg; "Släkten Hirsch i Stockholm – några porträtt", sid. 167, ur "Det judiska Stockholm", 1998, Judiska Museet i Stockholm.